

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼՎԱՐԻԱ

Տարեկան 12 Ձր.

Վեցամսեայ 6 Ձր.

ԱՐՏԱՍՏԱՆ

Երկու քիւր մեկ ծրարով

Տարեկան 14 Ձր.

Վեցամսեայ 7 Ձր.

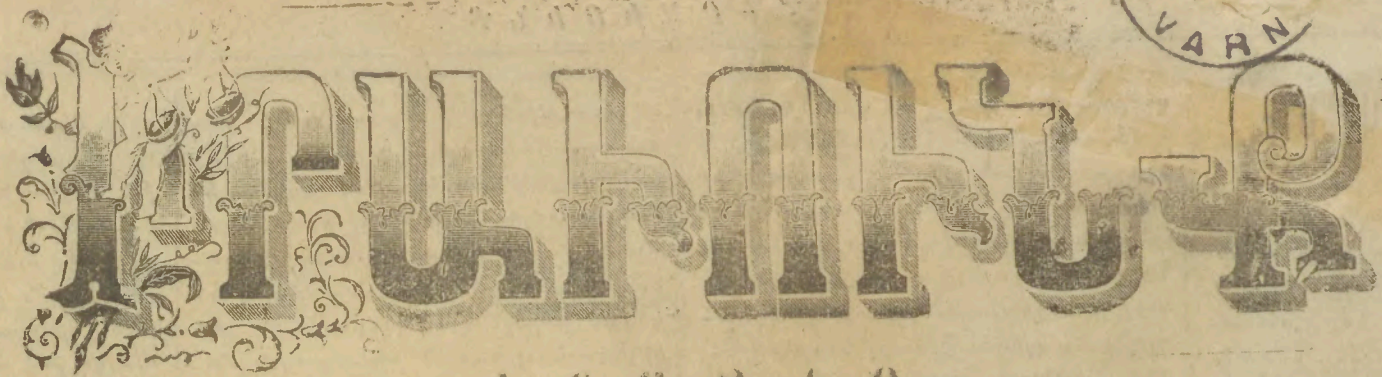
ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 Տօր.

Վեցամսեայ 1.50 Տօր.

ՎԱՆՆԻԿ

ՄԱՅՈՒՑՄԱՆ ՏԱՂԸ
20 ՄԵԹ.

Լ Ի Ս Կ Ի Ր

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Գ Ա Ղ Ա Ք Ա Չ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏՈՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԱՍՆԸ ՉՈՐԵՇՏԱՐԹԻ ՈՒ ՇԱԲԱԹ

Հ Ա Ս Տ Է

Redaction du Journal

«Travounk»

(Bulgarie) VARNA

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

«Травунк»

ВАРНА

Գրասխանը համար չեն
ստանիր

Օր. ՍՐՄԱ ՀՃ. ԳԱՐԻԲԵԼԵԱՆ

Պր. ՄԱՐՏԻՆ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

Հիշատակագրական

Տպարիչ

Վառնա

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Քաղաքական հարկերը ստուգող ամպերը կը շարունակեն մատուցող փութորիկի մը երկիւղը ազդել Արեւելքի ընդհանուր բնակչութեան և Եւրոպայի դիւանագէտներու մտքերուն վրայ:

Հակառակ նախարարներու ու դեսպաններու բերաններուն մէջ յեղեղուող բարեկամութիւն ու խաղաղութիւնը բաւերուն, իրարու յաջորդող զէպքերը ու դործերը ցոյց կուտան թէ մեծ ընդհանրական մը նախընդօրին մէջ կը գտնուինք:

Պաշտպանական հողին վրայ Ատրպայտական նահապետի շատ մը գաւառներուն մէջ արիւննոտ տուամենի կը կատարուին Սիւննի Քիւրտերու կողմէ պարսկաբնակ ու հայաբնակ գիւղերու վրայ ամբողջ թաղեր կը հրդեհուին, ամբողջ գիւղեր կը կողոպտուին. հազարաւոր զինեալ Քիւրտեր համարձակութիւն կուենեան զօրախումբերու և պահականոցներու վրայ յարձակելու, անմեղներ ջարդելու:

Հարկ է հարցնել թէ այդ Քիւրտերը ո՞րքէ կըստանան համարձակութիւնը անթիւ շահատակութիւններ ընելու և ամբողջ նահանգ մը անխնայութեան մատնելու: Պատասխանը շատ սուր է: Սիւննի աղանդին պատկանող թուրք կառավարութիւնն է որ իր դատանակից քրդական ցեղապետները կը թելադրէ ու կը ջննդէ խոտանալով անոնց

ծիւ կամ Ալէի Պարսից իշխանութեանն աղաթել զիրենք և խալիֆէին սրբազան հովանաւորութիւնը, շնորհները և առատաբաւ պարգևները վախել տալ մէկ բառով, Ատրպատականին անիւր:

Զարմանալի կը թուի անշուշտ ընթերցողաց, թէ ամբողջ դարէ մը ի վեր միշտ երկիր կորսնցընելու, ինչպէս նոր աշխարհակալութեան յոյսեր կը սնուցանէ իր մէջ. չը չի չի թէ վերջին անգամ Յունաստանին յաղթելէն վերջն ալ բան մը չը չուէին զատ կրէտէն ալ վրայ տուաւ:

Անշուշտ թուրք իշխուէն այս բոլորը բայց իրեն հաւարձակութիւն տուող պաշտպանի մը թելադրանքը զինք նոր արկածախնդրութեան կը մղէ: Վիճելով կայսրը գերմանական հօր ու ժին կրթնած կը ջանայ իր ալ ազգեցութիւնը տարածել պարսկական սահմաններուն մէջ: Անգլո-ուստ համաձայնութիւնը՝ որ ազգեցութեան տեսակէտով Պարսկաստանը երկու մասի բաժնած էր, Վիճելով կայսրը նախաձեռն գրգռեց և անորմակը սրեց, իրեն ալ ազգեցութեան շրջանակ մը ստեղծելու համար այդ կողմերը: Այս աճաւ շագանակը կը բազէն քաջելու համար կայսրը իր ձեռքին մէջ տնելի կընէ Սալթանը, ասոր խոտանալով Ատրպատականի տիրապետութիւնը, որպէս զի ինքն ալ իր ազգեցութիւնը տարածէ նոյն նահանգին վրայ, հակակշարելու համար Ասիոյ այդ կողմերը ուստական եւ անգլիական ազգեցութիւնը:

Գերմանիոյ գրգռումով թուրքին առած այդ քայլը բնականապէս Ռուսիոյ կողմէ բողոքի ձայն բարձրացնել պիտի տայ: Թուրքը այս նախադրացովն է որ զինուորական մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ ուստական և մասամբ պարսկական սահմաններուն վրայ:

Սուտ ու կեղծ է այն պատճառաւորութիւնը թէ յեղափոխական շարժումներ զսպելու համար

են այդ պատրաստութիւնները, ընդհակառակը թուրք կառավարութիւնը ապահով է թէ յեղափոխական շարժում մը քիչ օրւան մէջ կարող է զսպել, որովհետեւ թուրք խռմանը քիւրտ լեռնականը միշտ իր հետ ունի ու է այդ օրինակ շարժումի դէմ: Վանայ վերջին զէպքը ապացոյց է մեր այս ըսածին:

Թուրքիոյ կողմէ Ատրպատականի մէջ Քիւրտերու յարձակումները, իսկ տալիս ուստական սահմանին վրայ զինուորական պատրաստութիւնները պատճառ եղած են որ Զարի կառավարութիւնն ալ մեծաքանակ զօրք և ռազմամթերք համախմբէ կովկասի մէջ:

Այսօր երկու կողմին ալ շափաղանց տրվում թեւում կը դիտեն զիրար: Վառնի նման կայմ մը բաւէ բռնկցնելու հրդեհը, կերելայ թէ այդ կայմի դերը պիտի կատարեն Քիւրտերը: Բեդրսպուրկէն ու թիւ հրանէն ստացուած հեռագրաւորները՝ զորս մեր այս թիւի մէջ կը տեսնեն մեր ընթերցողները, այդ հաւանականութիւնը կը բերեն մեզ:

ՊԱՆԱԿԱՆ ՏՆՆԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերջապէս Դուր հակառակ Յունաց Պարսկաբնակներն առարկութիւններուն գոհացում տուաւ: Պարսկացիք զաբաւարտի «անանջին» Մանաստըրի համար պուլկար կրիկորտու եպիսկոպոսին առաջնորդութեան պէտքով տալով երկու տարիէ ի վեր Դուր կը ձգձգէր զայն՝ յունաց անհաճոյ գործ մը կատարած չլլալու համար: Բայց վերջերս Յունաստանի կառավարութեան հետ յարաբերութեանց ցրտացում մը առաջ եկած ըլլալը և մանաւանդ յոյն նախարարութեան թուրքիոյ ամբողջութեան դէմ ըրած ցոյցերը և նախարար թէթօթիս Երեսփոխ. Ժ. զովոյ մէջ արտաստանած հակաթուրքական ճառը պատճառ եղան որ Դուր բարեկամութիւնը զէպի պուլկարները դադարէ:

Նոյնպէս ուրիշ երկու պէտքով ալ է որ լինի և Քէօքքիւլէի պուլկար Ծեղապահներու տրուեցան:

Բաւական մասնակ կայ որ օսման և ին կառավարութիւնը որոշած է Մա-

կեդոնիոյ համար կեդրոնական բան մը կառուցանել, սակայն մինչև ցարդ տեղը չէ որոշուած: Կը թուի թէ Թասան կողմն պիտի ընտրուի բանաստեղծ մակեդոնացիներուն, և թէ բաւերոպոլիսից Ժրագիրները այդ տեսակ որոշումներ Դուր կամքին ձգելու բարհաճութիւնը ունենան:

Այս օրերը բազմաթիւ Յոյներ բանաստեղծեցան:

Այս ձերբակալութեանց պատճառը ըլլալ կը թուի վաստակաւ Սիւնիոսին եւ մէկ քանի յոյն բանաստեղծները: ասոնք յայտնաւ են թէ իրենք մասնակցած են պայթուցիկ ինքնիշխող զաւապութիւններ սարքելու:

Այլեւս փոքրիկ կասկած մէկու մը վրայ կը բաւէ անոր ձերբակալման պատճառը ըլլալու:

Պոլսոյ ձեռքէ Օսման պալատին ուսմանական կեղծ թղթադրամներ ներկայացնող անձ մը ձերբակալուցաւ: այս մարդը Դոնմուսիին Յաքա կոչուող Սթիւպի մըն է: Ասիկա 100 Քրանքոյց 50 հատ թղթադրամներ կայացուող քառասուն գունձապաշտ, սա «քիչ մը սպասէ» բառը, եւ շուտ մը այդ թղթադրամները Պանգ-Օթ. մարդ սարաւ ցոյց ապրու, ասկէ պատասխանեցին թէ կեղծ են: Ենթադրեալ Գանձապետը վերադառնալու հետք ուստիկաներու անմեղութեան քննարկականցին կեղծարարը: Պահակատան մէջ անոր վրայէն գտան ուրիշ 50 հատ եւ ուրիշ պէս կեղծ:

Ինքայնի միւթկալ Քին Եպիսկոպոս նեցին զանի. որ ըստ թէ Աթէնքի մէջ յայտնակալու է եւ երկու ընթերցող Պոլսոյ հասած է:

Եւ աւելցուց զիմ ճամբորդութեանս միջցին Ռուսաստանի մը հետ փոխեցի իմ անփական դրամներս, որոնցմով Պոլսոյ մէջ գործը մը պիտի ձեռնարկէի: զրամներս փոխելով Սիւնիոյ կը վասը կէի: Երբ շողեմաւ Պոլսոյ հասաւ բաժնեկցայ այդ ճամբու ընկերու և ի դուր փոխուցի զբողոք մը եւ որոշեցի Աթէնք վերադառնալու: Ուրեմն այդ թղթադրամները զրամատուն տարի ոսկիի վերածելու համար, որովհետեւ Աթէնքի մէջ այդ դրամին արժէքը ասելի վար է. ահա ադ միջոցին զիս ձերբակալեցին:

Ծաղային անցագիրը օրինաւ ու պէս վիզէ եղաւ և հիւպատոսարանէն:

ՆՈՎԱՍՏԵՐ ԱՆԵՐՎՈՒՄ Է

Տխրահոյակ Մենչիկովը գումական թուի նման չարոհանակում է իր չարա նենգ երգը «Նովոե Վրէմիա»ի էջերում. «Կովկասը աւերվում է» նոր չարա- ծում նա բացականչում է. «Պատե- ռազմիկն ապստամբութիւն, ահա թէ ինչ է սպանում կովկասին մոտ ապա- ղայում»։ Չը նայելով թիւրքաց սուլ- թանի կողմից գնապան Չինովիկին ցոյց տրուած սիրալիր ընդունելու- թեան եւ խաղաղութիւնական հաւատ- տարացումներուն, ընդունելով որ պա- տերազմը անպայման կորստաբեր պի- տի լինի երկու կողմերի համար էլ, Մենչիկովը այնուամենայնիւ կտակա- ծով է վերաբերվում այդ բոլորին։

Երբէք, — ասում է նա, — կառավա- րութիւնները այնչափ մեծ հակում ցոյց չեն տալիս հաւատացնելու իրանց խաղաղարարութեան մէջ հարեւանե- լին, ինչպէս տեղի է պատերազմի նա- խորհակում։

Իր այդ թերահաւատութիւնը դէպի այդ խաղաղասիրական հանդիսաւոր հաւատարացումները նա հիմնաւորում է այն մասնաւոր տեղեկութիւններով, որոնք ստացել է զանազան տեղերից։ Այդ տեղեկութիւնները մէկը նա ստացել է արտասահմանից՝ մի այնպի- սի որոշակի տեղեկութիւն, որի լրջութիւնն ու հաւատարմութիւնը դէպի Ռուսա- տանը յօդուածագրի համար անվիճելի են։ Դպրոցատը գրում է հետեւեալը.

«Մա տեղեկութիւններ ունեւ մի բո- յորովի մասնաւոր աղբիւրից, ինչ հա- ղորդում են փոքրիկ պետութիւնների մէկի գիտաւորութեան մասին, որը զայրացած է մեզ վրայ իրանից պո- ղած մի կտոր հողի համար եւ որը պա- րաստել է մեզ համար մեր պատասխան- անքերը Պորա-Սրատու ի նկատի ու- նեն որը թողնել մեր սեւեռիկան պա- տերազմական նաւերը՝ ակամներով գինոված տաղաւտանաւերով եւ մա- կոյիկներով։ Ճիշտելով մեր նաւատորմը ուղղում են հնարաւորութիւն տալ թիւր քիւրի, որը մեր կովկասեան սահմա- նադիր վրայ արդէն հաւաքել է 200 հազարնոց բանակ, գործելու մեր դէմ առանց երկիւղ ունենալու իր թի- կունքից։ Այդ փոքրիկ պետութիւնը Բուսանիան է (ինչ յայտնի է՝ զորա- կոչի պատրաստութիւններ տեսնում է թէ ոչ)։ Ապաւնալի յաջողութիւնը շատերին խելաբան է արել։ Այդ բո- յորը պէտք է տեղի ունենայ ապրիլին կամ մայիսին։ Արհամարհել Բուսանիա- յին չէ կարելի։ Նա ունի 200 հազա- րանոց բանակ եւ բազմաթիւ արտի- լերիա (մինչեւ 800 թնգաւոթ)»։

Երկրորդ տեղեկութիւնը, որ ուղ- ղակի վերաբերում է թիւրքայի պա- տաստութիւններին եւ որը հաղորդում են կովկասէ մի յետ ընկած խուլ ան- կրեւից, հետեւեալն է.

«Պաշտօնական տեղեկութիւններից կարելի է եղբակացնել որ թիւրքայի հետ պատերազմ չի լինի։ Եւ ապրում եմ թիւրքական սահմանագիծի մոտ ըն- կած մի տեղում, թիւրքերի եւ քրե- ղերի մէջ Մոսկուայից մարտ ամսի կիսին եւ տեղեկութիւն ստացայ տե- ղական խանից, որը շատ լաւ է ճա- նաչում արեւելեան բոլոր գեղերին եւ ունի հաւատարիմ մարդիկ։ Ահա այն տեղեկութիւնները, որ նա ստացել է թիւրքական սահմանից որոնց արժա- նահաւատութեան մասին խանը երգ- ւում է.

«Ե. Ամբողջ սահմանի ուղղութեամբ Բայազետից մինչեւ Սեւ-Մով գետ եւս աշնանից բանակ են գրել թիւրքական

զորքերը եւ ապրում են վրանների մէջ։

«2. Միեւանի նահանգի Սուրմալուի գաւառից աշնանը միշտ ուղտապանների կարաւանները իրանց ուղտերով գնում են բնոնի տեղափոխելու էրզրումից Պարսկաստան։ Այդ բոլոր ուղտապան- ներին ներկայումս թիւրքաց իշխա- նութիւնը պահել է եւ իր զորքերի հա- մար նրանցով ուտեստի պաշար ե- ռազմաթիւրքներ է փոխադրում։ Մինչ- չեւ այժմ նրանցից եւ ոչ մէկին չեն թոյլ տալիս իրանց աները վերադա- նալու։

«3. Թիւրքիայում ծառայութեան մասում եւապոնական գնեկաւորներ եւ զերմանական օֆիցերներ։

«4. Թիւրքական զորքերը կրում են միայն իրանց կարմիր ֆէսը. իսկ մը- նացեալ զգեստները եւ կոշիկները պատրաստվում են եւապոնական ձեւով։

«5. Ժողովրդից հաւաքել են երեք տարվայ հարկերը առաջուց։

«6. Թիւրքերը էմիրաներ են ու- ղարկում Ռուսաստան սահմանի մօտիկ ապրող կովկասեան մուսուլմաններին թիւրքերին եւ քրեղներին ապստա- րեցնելու համար։

«Երեւանի նահանգապետը, այդ տե- ղեկութիւններից մի քանիսը ստանա- լով թիւրքիա է ուղարկում լրտեսելու մի ինչ որ Շառլաղիցիով քրեղի Սա- կայի նրա ուղարկելու նպատակի մա- սին աշակաւ բոլոր քրեղներն էլ գի- տեն եւ ձեռնադրում են, որովհետեւ այդ- պիսի լրտես թիւրքիայի մասին ճշմա- րիւր բան մեզ երբէք չի աւելի, մինչ- զեւ մեր մասին թիւրքերին ամեն բան կասի։ Մեղանում սահմանները բոլոր- րովին բաց են եւ մինչեւ երեւան թուր քերը կը հասնեն առանց գնդա՝ ան- զամ արձակելու, ցանկութեան դէպ- քում նախապէս կ'ստորելով ճանապարհ- ի վրայ ցան ու ցիր ընկած մեր եր- կու երեք հարիւրականին։ Իսկ բոլոր նշաններից երեւում է, որ թիւրքերը կը սկսին պատերազմը եւապոնական ձեւով։ Քանի սահմանային լեռները անցքերի վրայ դեւ եւս շատ ձիւն կայ անցնելը դժուար է։ Բայց մի երեք շա- րաթից յետոյ ձիւնը կը հալվի եւ տեղերը կը բացուեն։ Տեղական բոլոր քանակիչներ համար ակնեւեւ է, որ թիւրքերին պատերազմի պատրաստու- թիւն է տեսնուի դեռ եւս աշնանից։

Այդ տեղեկութիւնները, — շարունա- կում է Մենչիկովը. — ինչ թուում է, որ հիմք ունեն լուրջ կոչուելու։ Նը- րանք թողնում են քրեղներից, որոնք թէ մեղանում եւ թէ թիւրքիայում մի- եւ նոյն գեղից են, բոլորն էլ ազգա- կաններ են, ծանօթներ, եւ նրանց ա- մէն բան շատ լաւ յայտնի է։ Այդ տե- ղեկութիւններից մի քանիսը հաստատ- ւում են նաեւ ուրիշներից Ուրուստեի ուղտապաններին պահելը հասկանալի է գաղութում, քանի որ անցնալ աշուն մեծ քանակութեամբ ձիւն էին առնում եւ առնում թիւրքիայի ինքնուրոյն մի կալուածատէր պատմում էր ինչ, որ ձիւնը այս անգամ զիւաւորապէս տա- նում էին փոքր Ասիայի հետնադէս մեծ կարիք կար։

Մենչիկովը այս տեղեկութիւնները յիշելով նպատակ ունի մատնանշել, որ որ կառավարչական բիւջից հակառա- կան զորամասերի կլանող գործակալու- թիւնը չէ տալիս Եանպայման ճիշտ տեղեկութիւններ, որ զիւրոմատիայի հաւատարացումները այդ հիման վրայ չեն կարող վստահելի լինել. քանի որ մեր զեւապանները եւապոնական պատե- լադմի մասնակ էլ արտասահմանում հաւատացնում էին, որ պատերազմ չի լինի, բայց հենց նոյն օրն էլ սփռեց, այժմ էլ ինքը, տալով իր մասնաւոր

տեղեկութիւնները, հրաւիրում է կա- ռավարութեան չը հաւատալ թիւրք կառավարութեան հաւատարացումներին նախազգուշութեան միջոցներ ձեռք առնել եւ սահմանագիծին մօտիկ գրե- նուող բերդերն ու ամրութիւնները կարգի բերել, նա յիշեցնում է, թէ ինչպէս եւապոնական պատերազմի մա- սին իր եւ իր նախնիների նախազո- շակութիւնները կատարվեցին ճշգու- թեամբ եւ այդ առում է մի նպատա- կով, որպէս զի հաւատացնի թէ կով- կասը աւերվում է, թէ պատերազմն ու ապստամբութիւնը անխուսափելի օ- բէն կանգնած են մեր առաջ։

«ՄԵՆՈՎ»

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ ՄԷ

«Իրաւունք» լրագրի Պ. Խմբագրին

Փետրվարի 11 ապրիլ 1908

Ձեր լրագրի 26 թիւով լաւ կը հա- մարէիք ծանօթութիւն մը տրուելու տեղէն արտաքսում «Երկու ուսուցիչ- ներուն» արտոման զրգապատճառե- րուն վրայ։ Նրանի՝ թէ ամէն խմբա- գիր այդպէս կանխադր զանուէր իր հրատարակել լուրերու մասին եւ իր լրագրի չիօվիկի փոխարինելու ստոր- նոյն թիւն չի զիջանէր ցած մտահաճո- յութեան մը համար։

Պ. Խմբագրի, այդ երկու անձերու քաջաման քաջալձակ պատճառը գիտ- նալ ինչպէս ինչ՝ նոյնպէս եւ շատե- րուն անկարելի է. բայց աքսորման պարագաներուն, անոնց քաջաքիւս միջ- ունեցած գործունէութեան եւ տեղա- կան պայմաններու վրայ կարելի է հետեւեալ ծանօթութիւններ տալ ձեզ։ Նախ սկսինք վերջինէն. տեղական պայմաններէն, որք բոլորովին տար- քեր են ուսմանական ուրիշ քաղաք- ներու պայմաններէն, եւ Տօգրուան տեղի իր բոլորովին առանձին օրէնքը, որը կը շնչուի մասնաւորապէս Փոս- տանցային համար, որ կը վստայ օ- տարազգի եւ քաղաքային ամբիւր մը բնակչութիւնը եւ առնաւորապէս զ- րաւ է հոս առանց զբաղման ապրող- ներու ընթացքի, նոյնպէս եւ կասկա- ծելի նկատուած անձնաւորութիւն մը։

Թէեւ այն ունենայ զբաղում իսկ, եւ եթէ այս կարգի անձերէն զանազան այնպիսիներ, որոք իրենց տան քա- ղաքական գործիչ պարտիկ քոյն մը ըլլայ խոսքով կամ գործով, այդպի- սիները կրնան արտաքսման զատա պարտել, որոնց օրենսդրութեան շատ լուսնացն երկու ուսուցիչներու ար- տաքսումէն թէ առաջ եւ թէ ետքը, այնինչ մայրաքաղաքը կամ այլուր այսպէս չէ. բայց թէ ինչու, այդ մեզ յայտնի չէ։

Երկու վաղեմի ուսուցիչներէն Սթե- ֆան Բիւրատ տեղի ունեցած գործու- նէութիւնը եւ արտաքսման պարագա- ները, որոնք շատ շատերուն ծանօթ- են, ահա կը համառոտագրեն հոս։ Սթե- ֆան Բիւրատ քաղաքս գալով կը ծա- նօթանայ մեր քահանային, թաղա՝ա- նութեան եւ հետզհետէ մի քանի վա- ճառակներով եւ ուրիշներու, որուն կատարարութիւն ուսուցչութեան պաշ- տօն ազգ. վարժարանին մէջ. իսկ ին- չը կը պատասխանէ թէ — հոս ամսական հազիւ գոհանում է — 500 ֆրանքով, որ ձեռ վարժարանին տանելի չէ. բայց տղաքս (մէկը 14 եւ մի քան 17 տա- րեկան) շատ յարմար են ձեռ ինչ առա- ջարկած պաշտօնին. — ու կսկսի ապա- րան բանալու, մասնաւոր իրերիւ խոս- քեր մտնել. յայտնելով թէ Եգիպտո- սէն (Բարթող բաշայէն) ամսական 15

ոսկի կը տաւանայ. շոտլանդի նաեւ կարգ մը զինացաւապատուներ իր մասին, թէ Չինովիկ մէջ այսպէս հեռացեր է, Սամսոնի մէջ այնպէս, յեգիպտոս այլապէս եւս եւս մտեցածին կամ գու- ցէ մասամբ իրական աճքեր, սրճա- րանէ սրճարան, խանութի խանութ եւ մինչեւ իսկ տներու մէջ երբէք առիթը փախուցած չէ այս կարգի ինքնագո- վութիւններու՝ մինչեւ վեհափառ թա- ղուհուն Ռուսանիոյ աղերսագիր մը մատուցանելը, որուն մէջ ինքզինքը ըստ իր փախած» ներկայացնելով ար- ծանացած էր վեհ. թագուհու յանձ- նարարութեանը տեղիս կատարու- թեան, որպէս զի անոր զոհացում մը ըլլայ. եւ քաղաքիս վստ. կատարա- լիչը տուել է անոր 300 ֆրանք աղ- քատաց գաւառական, իսկ ըստ իր պատմութեան՝ քաղաքիս պ. ոստիկա- նապետն ալ առաջարկել է եղեր իրեն, ոստիկանական գաղտնի գործակալի պաշտօն, որուն վրայ զայրանալով Ս. Բիւրատն անպատուելի է ոստիկանա- պետը եւ բողոքել պ. փրէժիլիէն, ու այս վերջինը հայանցողից է եղի Բիւրատն ու ոստիկանապետը եւ փա- կեր Բիւրատն Ս. պատմութիւնը Ս. Բիւրատ անձամբ պատմած է շատերու, Միւս կողմէ զրամական տաղանք կրտսիկ Ս. Բիւրատ երեւակայական «ամսականը այս անգամ ուշանալուն» փոքր փոխառութիւն մը» ընել թաղ. առեւտրական, եւ կը յաջողի 300 ֆր. ալ անկէ կորցնել, ու ճիշդ այս միջո- ցին կըսկսի համոզել թաղ. առեւտ- րական որ զինքը պաշտօնի կոչին գո- հանալով 150 ֆրանք ամսականով, մեր պ. Առեւտրական ալ հասկնալով որ իր 300 ֆրանքը անդամ կորած է կըս- կի իր ընկերները համոզել եւ միւս կողմէն պատրիարքարան կը գրուի որ Սթեֆան Բիւրատն անոնով վկայական մը զրկուի, վստիչ. Ռուսանիոյ ո՛ր եւ իցէ աղբի վարժարանի մէջ առանց վկայականի ուսուցիչ չընդունուի, եւ զարձեւալ ամէն վկայական ալ չի վաւերացուի կը թ. նախարարութեան կողմէն վկայական կողմայ. էնթ- րիքները կըսկսին. յայտնաւ պաշտո- նէն հանուած ուսուցչի մը տարեկան վճարելու անխուսափելի յարկը կը ցը- ցուի թաղականութեան զէմ. եւ այս պղտորութեան մէջ Սթեֆան Բիւրատ յա- ղաքէս մեկնելու խօսքեր կընէ վա- ճառական մը 300 ֆրանք կը տա. ա- ջէն ու ձեռնի փոխառութեան անու- նով Բիւրատ քաղաքի կանոն, տանը վաճառ. պաղաւի պարտքիւն կը պա- հանջուին. եւ ահա յայնկարծ Սթեֆան Բիւրատ ոստիկանութեան կանչուե- լով կը հրաւիրուի «24 ժամէն հետա- նալ քաղաքէս եւ եղւո՛ւ աղանց ըլլալ 24 ժամը՝ քանի մը օրով կերկու- լի եւ Սթեֆան Բիւրատ կը մեկնի քա- ղաքէս դէպի Զիգիստան, ըստ իր յայտարարութեան, եւ միջինիւ միջո- ցին զարձեւալ վաճառական մը 50 ֆր. ուրիշ մը 15) ֆր. եւ թաղականու- թիւնը 3) ֆր. կը վճարուի Ահա մեր բոլոր լաւը անոր օքսորման զիւ- քին վրայ իսկ այն երեւոյթը՝ զոր «Ռազմիկ» մէջ հրատարակած էր մեր ընկերը. — թէ Սթեֆան Բիւրատ ինք- չինքը վարպետ ձեւով մը այդ վրձանին մէջ դրաւ, որպէս զի իր ճանապարհա- ծախսն ալ տղէն առնէ եւս. — գոյցէ կ'արդարած ըլլաք (*)

Արդ. Պ. Խմբագրի, այս բոլորը կ'է- րաւ կ'էս իրենց ճշգր թեմաւ հաղորդե- լով ձեզ կը թողնուի մակարելի, թէ

(*) ԴիՏ. ՍԹ. — Այո՛, ձեր ընկերի այս անդամական տողերը իր մա ին շատ բան ենթադրել կուտան եւ կ'ա- կած կը ներշնչեն։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻՒՐԳԻՍ

Պիր հաֆթատան պէրու Մաքր-
թոնիա իսլահաթը ճէտիտէսի հազ-
գընտա եէնի մալիմաթ ալըն-
մայոր Մէսէլէ գապինէլէր պէլ-
նինտէ խաֆիէն քիւլէքէրէտէ
կէօրիւնիյօր:

—Սօֆիա օսմանլը գօմիսէրի
Սատըգ բաշա կէշէն կիւն Սթան-
պօլա կիտէր կիթմէզ, մէմուրի
յէթինտէն ազլ օլտըզընը անա
պիլտիւրմիշէր Պու ալըն սէպէ-
պի շու ըմըշ քի՝ Սատըգ բաշա
Սօֆիատա Բրէնսէս հազրէթլէրի-
նէ զայրը ընտի էլպիտէ իլէ վի-
զիթա վէրմիշ: Բրէնսէս խէ ըն-
մի էլպիտէլէրի իլէ անը զապուլ
իթտիքտէն օսնրա՝ պիր տահա
Սատըգ բաշայը գապուլ իտէմէ-
յէճէկիւնի պէյան էլլէմիշ:

—Պիւկար տասկալիլէր վէ տաս
կալիցալար Սթանպօլա սէյահաթ
իթտիլէր: Մ. կէշէլ անլէրի շախ
սէն գապուլ իտուպ, բաթիթախ-
թըն սէյրէ շայան մահէլլէրիւնի
զիյարէթ իթտիլմիշ տիր:

—Ալմանիա իմբէրաթօրընը
գարշըլմազ իչիւն Գօրֆույա
կէօնտէրիլմիշ օլան հէյէթի մու-
րախասէ՝ Աստրիա իմբէրաթօրը-
նը՝ եէվմի մախսուսի միւնասի-
պէթի իլէ՝ Սուլթան նամընա
թէպրիզ իթմէք իւզրէ՝ վիէննա-
յա կիթմէք իչիւն իւրազտան է-
միր ալմըշ տըր:

—Բուանիանըն Տօպրուճա գը-
թաւընտա պուլընան վազըթլար
հազգընտա թիւրք վէ բումէն
հիւքիւմէթլէրի պէյնինտէ միւ-
ղաքէրէ իճրա իթմէք իչիւն Պա-
պը Այի Պուգրէշ հիւքիւմէթիւն
միւրաճաթլարտա պուլուրիյօր:

—Մանասթըր վիլայէթի տա-
խիլինտէ բուճ չէթալար բէք
արթմըշ վէ պիր չօգ քէօյլէր
խարապ իտիլմիշ օլտըզընտան
մէզըթիւր չէթալարա գարշը չէ-
տիտ վէ մուէպիթ թէպպիլլէր
իթթիխազ զուճուլ:

ՏԱԽԻԻՅԷ

Պուկարիտըն Գարա տէնիզ
ֆիւօսընըն գօմանտանը ումուճի-
սի ֆրանսալը Մ. Բիշօնըն գօն-
թուրաթ միւտտէթի իքմալ օ-
լուճմազընը՝ էքօնօլիա իթմէք
իւզրէ՝ թէրքի մէմուրիլլէթ իթ-
մէսի վիւքէլաճա գարարկիր օլա-
րազ, անա 27000 ֆր, պիր մէպ-
լազ վէրիլէճէկի պապը Սօֆիա կա
զէթալարընտա եազըլմիշ տըր:

—Սօֆիա կազէթալարըն թաւ-
սիլաթընա պինտէն, «Պալլան»
կազէթալար չէօյլէ եազիյօր:

«Թիֆլիս» պանգաթընտան շա-
լընան վէ Սօֆիատա թիւքէնկի-
էֆին նէգոթինտէ պուլուճմիշ օ-
լան բուճ գալմէլլէրիւնի Բուսիա

էրմէնի իսթիլալըլարըն մէր-
գուճա վէրտիքլէրիւնի վէ պու-
րարալարա մուգապիլ թիւքէնկ-
ճիլլ Բուսիա էրմէնի իսթիլալ-
ըլարընա տինէմիթ, պօմպա, սի-
լահ վէ խարապ իտիճի ալլէթլէր
հարարազ սաթմըշ օլտուզընը վէ
պու սաթմըլան էտէվաթ վէ սի-
լահլար Սօֆիատա եաբըլուպ Բու-
սիայա կէօնտէրմէք իւզրէ պիր
վաւօր տէրուճինտէ իպրաիլէ
կէօնտէրիլտիլի էսնատէ Բուճա-
նիա հիւքիւմէթի թարաֆընտան
զապլթ վէ միւսատէրէ իտիլմիշ
օլտըզընը վէ Սօֆիատա երինէ պու-
գուճանեալա թէսլիմ օլուճմազ
իւզրէ՝ Շիւթլիկարտան եիւք-
լէնմիշ օլան իքի վալօն սիլահ
իլէ խարապ իտիճի էտէվաթ օրա
հիւքիւմէթի թարաֆընտան միւ-
սատէրէ իտիլլէրէք իտէ օլուճի-
տըգլարընը վէ պուճլարըն ճիւճ-
լէսինիւն Բուսիա էրմէնի իսթի-
լալըլարընա թիւքէնկիլլէր վա-
սիթաթը իլէ թէսլիմ վէ իրաւ
իտիլլէրէք՝ Բուսիա տախիլլինտէ-
քի թիւրք, եահուտի վէ թիւրք-
մէն, Աճէմ վէ Չէրքէզ վէ սալիւր
էզվալ (ցիզ) իսթիլալըլարընա
էրմէնի իսթիլալըլարըն թարա-
ֆընտան պահալը պահալը սաթ-
տըրըլմազտա օլտուզընը վէ թիւ-
քէնկիլլէրի խանէսի թաւանըն-
տա խարապ իտիճի էտէվաթ իլէ
պօմպա վէ սաթիլլէրի հարըլուզը
մէյտանա չըգարըլմըշ օլտըզընը
թիւքէնկիլլէր իսթիլալըլարտան
սօնրա 15,000 ֆր, քէֆալլէթ վէ-
րէրէք հապըստան չըգաղընը Սօ-
ֆիա կազէթալարըն թաֆիլաթ
վէրէրէք եազմազտա տըր:

—Գուճանօվա վէ Բէօստէնտիլ
չըմէնտըթէրլէրիւնի պիլլէշտիլ-
մէք իչիւնի տէրէօհտէ իտէճ՝ քօ-
լան իթալիալը սէրմայէտարան
հէյէթի Սօֆիայա եէթիլմիշ օ-
լուպ, մէսէլլէր գարարալտըրմազ
իւզրէ, միւլէքէրէյէ կիրիլէճէք
տիր:

ԱՃԷՄԻՍՏԱՆ

Ուրմիտան ալընան հալաթի-
սաթ Աճէմիտանըն Ատըրպաճան
(Ատրպատական) էյալլէթինտէ
Բիւրտ գապիլլէրիւն պէօյիւք
չէթալար թէշքիլի իլէ քէօյլէրի
խարապ իթմէքտէ վէ սօյմազտա
օլտըզըլարընը պիլտիլլէր:

Բիւրալլէր քիւստահլըզը օլ տէ-
րէճէ իլէրի կէօթիւրմիշտիլլէր-
քի՝ Բուսիա սինօրընա գառար
թէճալիւզ իթմիշլէր, պու սէ-
պէպլէ բուճ աքըրլէրի Աճէմ
հուտուտընա կիտուպ, հաշարը
Բիւրալլէրի թէճտիպ իթմէք ի-
չիւն Բէթրապուրիտան էմիր ալ-
մըշ տըրլար:

Բէգա պիր թէլէկրաֆա պինա-
էն, Բիւրտ չէթալարըն թիւրքիւ
սինօրընը թէճալիւզլէ օսմուլը
աքըրլէրի իւզրիւն հիւքիւմ
իթմիշլէր, իչպու գարըլըզըլ-
լար սէպէպի իլէ՝ Բուսիատան
մուհիւթ վէ աքէր թըրէնլէ-

րի կալիկասիա հուտուտըլարընա
կէօնտէրիլլէր:

ՄԱՐՈՔ

Մարոք մէմալիքինտէ իսթի-
լալ բէք պէօյիլմիշ տիր: Բէն-
տիսինիլ հիւքիւմաթ իլան իթմիշ
օլան Մուլա հաֆիտ քէնտի օր-
տուսը իլէ շու կիւնլէրտէ բայ-
թախտ իւզէթիւնէ եիւրիւմէք
թէտպիրինտէ կէօրիւնիյօր: Պրան-
սըզլար Սուլթան Ապտիլ Ապիլին
հիւքիւմաթըլըզըն գուլվէթլէշ-
տիրմէք զայրէթինտէ տիրլէր:
պու մաքսէթլէ Թանճէրտէրի ֆի-
րանսըլ էլլիսինիւն թէրճիւմաթը
Բապթալ կիտուպ, Ապտիլ Ապի-
լին տէրհալ՝ բաթիթաթ օլան
Ֆէս շէնրինէ կիթմէսինիւն թաւ-
սիլ: իթտիլ զիրա Մուլա հաֆի-
տին օլայա կիթմէսինիւնէ էվլէլ
հիւքիւմէթին սիլկիլինիւն էլինէ
ալմաթը իզթիլալ իտէյօր:

Պրանսըլ աքէրլէրի պիր գաշ
տէֆալար Մուլա հաֆիտին թա-
րաֆտուրըն իլէ ճէնկէշտիլլէր:
Արապլար մալուպիլլէթլէ կէրի
սիւրիլալիլլէր: շիմտի հէր իքի
թարաֆտա մուհարէպէ հազըր-
լըզլարըն թէրթիլ օլուճիյօր: Եա
գընտա եէնի եէնի միւսա-
տէմէլլէր տուլուճազ կէօրիւ-
նիյօր: Ալմանիա շու գարըլըզըլ-
լարտան իսթիլալտէ իտէպիլլէր
իչիւն տէօրթ կէօլլէ օլ թարա-
ֆա տըզգաթ իտէյօր:

ՀԻՆՏԻՍՏԱՆ

Հինտիտա ինկիլիզ հիւքիւ-
մէթինէ գարշը պալար լուճա գա-
պիլլէր բսեան իթմիշլէր տիր:
ապրիլ 11տէ ինկիլիզ աքէրլէրի
վէ Մօհմանտար պէյնինտէ պիր
միւսատէմէ վուգու պուլուպ, ին-
կիլիլլէրտէն 7 քիշի էօլմիշ, 4
զապիթ վէ 20 նէֆէր ալըր վէ
19 խաֆիթէ եարէլլէնմիշլէր: Ա-
սըլարըն թէլէթիլաթը 400 քիշի
կէշիլ:

Օլ կիւնիւ Մօհմանտար ինկի-
լիզ օրտուկեալընը մուհաթէրէ
թիւմէկէ չալըլըլար: Աֆգան զա-
պիլլէր Մօհմանտարա եարար-
մա կիթմիշլէր, մօլլարա «ճէ-
հատ» եանի տին գալիկաթը իլան
վթմիշլէր:

Բանճէպ էյալլէթինի Սիմա
չէհրինտէն ապրիլ 1էտէ պիլտի
րիլտիլի իւզրէ՝ աքը միւսլիման-
լար մէվգըլարընը թէրք իթմէ-
կէ մէճպուր իտիլմիշլէր: 240 րի
չի թէլէթիլաթ վէրմիշ էր:

ԻՆԿԻԼԻԹԻՐԱ

Ինկիլիթէրանըն պիր ալ մու-
գատտէմ վիւքէլա բէյիսի պու-
լընան սըր: Հանրի Գամէլ Պա-
նէրման եիւրէք աղըրընտան
միւթէթիլլէր վէֆաթ իթմիշ
տիր:

Ճէնապէ ալայը ֆէվգէլաթ
թիւթանա իլէ իճրա օլուճիտա
գըրալ կուտարտ թարաֆընտան

վիլիաճա բրէնա տը կալ վէ վիւ-
քէլա էճնէպի էլլիլլէրի վէ սա-
լիւր չէվաթը քէրաճ հազըր պու-
լընտըլար: Պրանսա վէ Ալման
իմբէրաթօրը նամընա գուրօհա-
լար գօնուլտը:

ԹԻԻՃՃԱՐԻՑԻ

ՀԱՆՈՐԷ

ՊիլիճԱՅ	100 քիւ	19/20 89.
Վալօն	57-63 լիպ.	12/15 30
Արապա	100 քիւ	13/13 50
Վալօն	45-52 լիպ.	8/8 80
Արապա	33-36 լիպ.	5- 5 40
Վալօն	100 քիւ	10/10 50
Վալօն	52-57 լիպ.	9- 10 10
Վալօն	100 քիւ	15-16
Վալօն	7. 60	-8. 40
Վալօն	55-60 լիպ.	16 17
Վալօն	10/11	
Վալօն	15/26 վէ 4)	-50
Վալօն	20 ֆր.	արապա մու- ամլէպի քէզա նաթըլլէն 20.

ՊԱՐԱԼԻՅԷ

Վալօն	1.95	2.20
Վալօն	89	
Վալօն	45.50	
Վալօն	45.	
Վալօն	34.50	
Վալօն	50.	
Վալօն	10.70	
Վալօն	1.25	1.80
Վալօն	80 75	
Վալօն	100	աթէթի 4.50

ԼՈՅՍՏԵՍԱԻ

ԿՍՐԻՊ ԱՆՊԵՐ

Գրուաճ Ա. Շիտալեան

Հայկական կիւնքէ առնուած ալ-
խիտ հետաքրքրական վէպը քանի մը
տարի առաջ «Իրաւունք»-ի մէջ իբր
թերթի հրատարակուած ըլլալով շատ
մը հետաքրքիր ընթերցասէրներ խնդ-
րած էին մեզմէ զայն գրքի ալ վերա-
ծել: Բայց ան ատեն մեր միջոցները
չէին ներած այդ ընկուտ:
Այժմ կրկինք մօրք գոհացուած ալ
այդ մեր հետաքրքիր ընթերցասէրներ
եւ բոլոր լոթերգասէրներուն իբրեւ
զիրք հրատարակելով այդ վէպը:

Գրուաճ Ա. Շիտալեան 1 ՅԻ. է

Բայց մենք ՉՐԻ պիտի զրկենք մեր
այն բաժանորդներուն, որոնք իրենց
տնայայտ տարուան բաժնեկիլը սմարտ-
ըլլին վճարած են: Ասով մենք կը
կոտարենք նաեւ մեր ալ խոտուածը
զօրքս էինք անցեալ տարի, թէ
քանի մը չաթաթ «Իրաւունք»-ին հրա-
տարակութեւնը չնդհատէինուս փոխա-
րէն մեր բաժանորդները ուրիշ կերպով
պիտի գոհացնենք:

Բայց ան գնել ուզողները կրնան 23
հատ 5 սանդղի միջոց պուլիսալան նա-
մակաղարչմ զրկել իմբապրոթեանս:

Տպարան «Իրաւունք» - Վանա

Издатель: Д-ръ М. Торосиан